

ISBURĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Anul I.

No. 7.

SUMARUL:

- E. Lovinescu* . . . «Corupția Regatului»
N. Davidescu . . . Cenușereasa
G. Rotică . . . Noi singuri am chemat-o.
Victor Eftimiu . . . Parisul rănit
G. Cair. . . . . Supremul argument
Alexandrina Scurtu Nimfa
Alexandru Rally. . «Sieste»
Ion Sân-Giorgiu. . Cântecele patimii
L. Rebreanu . . . A murit o femeie...
D. Nanu . . . . Poporanistă

CRONICI:

E. Lovinescu: Arta de vară; *T. Vianu*: Reforma socială; *F. Șirato*: Expoziția pictorului Bunescu; Corespondența literară; *Insemnări* (Teatru pentru copii).

Editura ALCALAY & Co.

Apare Sâmbătă

SBURATORUL

REVISTA SĂPTĂMĂNALĂ LITERARĂ, ARTISTICĂ ȘI CULTURALĂ

COLABORATORI:

Z. Bărsan, Al. Cazaban, G. Cair, Em. Ciomac, Nichifor Crainic, Radu Cosmin, N. Davidescu, V. Demetrius, I. Dragoslav, Victor Eftimiu, Elena Farago, Ion Sân-Giorgiu, G. Gregorian, E. Lovinescu, A. Moșoiu, Constanța Marino-Moscu, A. Măndru, Claudia Millian, Corneliu Moldovanu, I. Minulescu, D. Nanu, Hortensia Papadat-Bengescu, Dragoș Protopopescu-Biebea, Mircea Rădulescu, L. Rebreanu, G. Rotică, Radu D. Rosetti, F. Șirato, Al. T. Stamatiad, Alexandrina Scurtu, M. Sorbul, G. Stratulat, Căton Theodorian, T. Vianu, I. C. Vissarion.

ABONAMENTE:

UN AN . . . . . LEI 50 — ȘASE LUNI . . . . . LEI 30

Pentru învățători, profeși și studenți

UN AN . . . . . LEI 40

PREȚUL UNUI EXEMPLAR 1 LEU

SBURATORUL se găsește de vânzare la toate librăriile și chioșcurile de ziare din România Mare

Abonamentele se primesc la Librăria Alcalay & Co. și la administrația revistei.

Redacția și Administrația: Strada Sărăndar No. 14

— BUCUREȘTI —

Manuscrisele, corespondența și schimbul se vor trimite pe adresa d-lui E. Lovinescu, Str. Câmpineanu, No. 40.

ULTIMA NOUȚATE

EDITURA LIBRARIEI ALCALAY & CO.

RAFUIALA

SCHIȚE ȘI NUVELE DE
L. REBREANU

Se află la toate librăriile din România Mare

PREȚUL 5 LEI

SBURĂTORUL

REVISTA LITERARA, ARTISTICA ȘI CULTURALA

Director: E. LOVINESCU

ANUL I, No. 7.

31 MAIU 1919.

„CORUPȚIA REGATULUI“

Amintind de „corupția regatului”, d. Octavian Tăslăuanu și-a arătat din primul număr al *Luceafărului*, dorința să nu ia și drumul Ardealului. Cuvinte cu greutate, Dela omul dela care vin, împrumută chiar și o oarecare gravitate. Pentru a ne însănătoși, desigur, *Luceafărul* apare astăzi în cuibul de corupție al Bucureștilor, iar d. Oct. Tăslăuanu se află în fruntea unui însemnat institut de editură de aici. Nu de mult, d. Eugen Goga, fratele poetului, pocniă din bicile ironiei și amărăciunei, împotriva „orașului Unirii” care a primit cu flori armatele biruitorului. O făcă într’un ziar cunoscut prin seninătatea, urbanitatea, și lipsa de legături cu vechile noastre partide politice; o făcă în *Epoca*. Din acest singur fapt, se vede încercarea laudabilă a d-lui Eugen Goga de a ne îndrumă pe o cale mai sănătoasă, departe de miasmele politice vechi a „corupției Regatului”.

Am amintit numai două pilde mai proaspete. S’ar mai putea cită și altele. Nu solidarizez însă cele trei—patru milioane de frați—admirabilă plămadă a Românismului etern — cu cei câțiva cugetători politici scoborâți de pe crestele Carpaților în cetatea corupției noastre. Dreptatea îmi impune totuși să recunosc că directorul institutului „Albert Baer” nu e singur de aceeași părere cu omul politic independent al *Epocei*. Mai sunt și alți frați cari n’au văzut în „regat” decât o vastă mocirlă de politicianism și în „domnii de dincolo” niște Sybariți ce se îndeletnicesc numai cu obținerea permiselor de export. Unii dintre dânșii, de pe înălțimele senine ale munților, și-au acoperit ochii cu mâna, jurând să-și scuture cât mai curând papucii de praful „corupției Regatului”. Au

rămas totuși printre noi: d. Oct. Tăslăuanu în fruntea institutului „Albert Baer” și d. Eugen Goga, fratele poetului, la *Epoca*. Au căutat să catechizeze *in partes infidelium*. Căci nu cred să-i fi ispitit însași corupția noastră. Altfel, nu le-am mai auzi verbul incisiv și moralizator.

* * *

Nu mă gândesc să iau apărarea politicianismului nostru, nici să tăgăduesc cu totul „corupția Regatului”. În principiu, mai întâi, și apoi nu într-o revistă literară ca *Sburătorul*. Cu atât mai puțin m’ași gândi să aduc vre-o jignire fraților noștri de peste Carpați. În ei patria noastră unită și-a găsit pe cei mai buni fii. N’au cunoscut corupția Fanarului. Au cunoscut, ce e dreptul, jugul unguresc. Jug însă de stăpânitori. În fața lui nu le-au putut opune decât zidul unei strânse discipline sufletești și al unei conștiințe naționale cu atât mai active cu cât era mai zădărnicită. Deosebirea e mare. Fanariotismul s’a insinuat la noi în încheieturile unui stat, care a existat întotdeauna, viciindu-l. Dincolo, organizația de stat se află în mâinile altora. Românii erau o clasă apăsată fără nici o participare la binefacerile puterii.

Căci nu trebuie să uităm că orice corupție politică e legată de putere. Nu e un fenomen național. O găsim și la alte popoare mai civilizate ca noi. Fanariotismul i-a îndoit numai forțele firești.

Nu suntem deci o rasă inferioară în privința moralei sociale. În viața noastră publică au intrat și agenți străini, cari au pervertit unele raporturi. Ii vom elimina cu timpul. Așteptăm dela Ardeleni nu critica ușoară, ci fapta vie.

* * *

Și mai ales nu trebuie să se uite că îndărătul celor câtorva mii de exploatare politici, avem un popor intact și admirabil orânduit sufletește. Un popor de maturitate și de cumentenie; un popor de țărani care cu sângele lui a ratificat și dat viață mărețului act dela Alba-Iulia. Nici d. Octavian Tăslăuanu, nici d. Eugen Goga să n’o uite. Meritul e al soldatului, al ofițerilor—dar și al con-

ducătorilor. Căci nu e totul putred în țara „domnilor din Regat”. Avem și conducători cinstiți și patrioți. Sunt distincții necesare. Să nu pornim pe calea generalizărilor pripite.

Cerem deci o atitudine mai imparțială și mai prietenoasă dela unii frați de dincolo ce vin cu ideile preconceptuate ale unei prese care nu reprezintă adevăratul suflet românesc. O cerem însă mai cu stăruință dela publiciștii ce s'au așezat printre noi. Din postul de observație dela „Albert Baer” și dela ziarul *Epoca*, d. Oct. Tăslăuanu și Eugen Goga, fratele poetului, sunt în măsuri să știe că nu suntem altfel de Români decât toți Românii.

E. LOVINESCU.

CENUȘEREASA

În curtea pasărilor, adormise.

*Un val de pene vii o-acoperise
Și se scurgeau de-alungul ei ca'n vis ;
Cuptorul plin cu suc aprins al soldului
Făcea să crească pâinile imboldului
În trupul ei ca floarea de căis.*

*Cocoșul, ca un trandafir mai mare,
Cu creasta grea și roșie de soare,
Pe sânii ei rotunzi s'a așezat ;
S'a'nfipt întreg în ea și cu aripele
Adună'n fulgii lui de aur clipele
Ce pe sub pântecu-i puternic bat.*

*S'a deșteptat, e drept, cenușereasa,
Dar, când simți ce s'a'ntâmplat, rămas-a
Așa cum se trezise, neclintit ;
De teamă să n'o vadă goală soarele
Stă nemișcat sub pasări cu picioarele
Și sub cocoș cu sânu-acoperit.*

*Albi porumbiei și albe porumbițe
Printr'ale părului desprins șuvițe,
Pe după gât, și-apoi din loc în loc,
Pe lângă trupul în bătaia vântului
Și între curba lui și a pământului,
Își cuibăresc chemarea lor de foc.*

*Ființa ei tremurătoare tace
Și-ascultă cum pe sine se desface
În vietățile din jurul ei;
La rândul lor ele-și surprind dorințele
Cum își înfig în carnea ei semințele
Și se deschid ca florile de tei.*

*Pământ, căldură, apă și verdeață,
Cu-o nouă și năvalnică vieață,
Se mișcă'n ritmul lor clocotitor;
Cenușereasa își dilată nările
Și cercetează, astfel, zările
Ce-ascund pe-al împăratului fecior.*

N. DAVIDESCU

NOI SINGURI AM CHEMAT-O

Noi singuri am chemat-o din ferecate zări
Iubirea ca să vie și i-am deschis cărări.
Iar azi când ochii noștri, în serile senine,
O văd cum tot mai mare, tot mai grăbită vine
Din zările topite de-aprinsul dor din noi, —
În fața ei o teamă ne prinde pe-amândoi.

G. ROTICĂ.

PARISUL RĂNT

Astă-seară vor veni din nou :
 Cerul e senin și stele multe...
 Păsările mari cu foc în ou
 Veni-vor iar, rănindu-te, să te insulte
 O, nobilă cetate cenușie,
 Paris august, coroana lumii și-a vremilor mândrie!
 Astă-seară, între stelele albastre
 Vor sbură divinitățile sămănătoare de dezastre.

Astă-seară, vor veni din nou
 Aquilele de-oșel, svârlind funestul ou
 Asupra ta, divină metropolă,
 Pe Notre Dame, pe-a Invalizilor cupolă
 Sau pe frontonul Marseilhezilor celebre
 Cădea-va lava pasărei funebre
 Ce dinspre Rinul legendar
 Veni barbar, / Central University Library Cluj
 Scrâșnindu-și oșelitele vertebre.

Vor răsuna sinistrele sirene,
 Vom tresări, cu somnul prins de gene,
 Și, dibuind și bâlbâind grăbit „Trezii-i !”,
 Vom coborâ'n pământ ca troglodiții...

Și'n zori de zi, când veși plecã învinse, alungate,
 Când ultimele canonade'ntârziate
 Vor provoca explozii surde printre nori,
 Noi vom eși din grote palizi dar surâzători,
 Inviorați de vântul dimineții
 Și vom porni încrezători
 Spre casa'n care poate-au mai rămas numai pereții..

Încrezători ne vom întoarce în tăcere
 Cu luminițe'n mâini, ca dela înviere,
 Căci ducem toți nădejdea prăbușirii voastre,
 Divinităților sămănătoare de dezastre !.

SUPREMUL ARGUMENT

Când am urcat scările strâmte de lemn ale ministerului de industrie, îngrămădit în localul camerei de comerț din Iași, mi-a fulgerat prin gând interiorul somptuos al palatului Vernescu, cu scările lui monumentale de marmură scumpă și rară, cu bronzările lui grele, cu luxul din toate, în care se răsfață același minister *acolo*... Și cele două Români mi-au răsărit alături, cu deosebirea lor enormă, sub legile oarbe ale destinului!

Ajunș la ușa anticamerei secretarului general, am dat de un pâlcc de lume îngrămădită, așteptându-și rândul cine știe de câtă vreme, și, cum din fire sunt foarte respectuos pentru drepturile altora, mi-am zis: „Este peste putință să pătrund înaintea celorlalți, iar ca să aștept, nervii mei nu mi-ar da răgaz, așa că mai bine ar fi să renunț și să plec“.

Dar în acel moment îmi năluci pe dinaintea ochilor figura severă a prietenului meu care, demobilizat în ajun, plecase la București, în trenul special al primului ministru și al ministrului de externe, după ce mi-a șoptit următoarele:

„După atâtea suferințe și prigoniri, dragă prietene, mi-a venit și mie rândul să trăesc. Diseară plec definitiv, cu ministrii, la București, ca să-mi văd de treburi. Cum ai noștrii n'au ce îmbracă „dincolo“ îți las o cerere la industrie pentru postav, pânză, piele, ață și talpă. Am vorbit cu secretarul general, care te așteaptă și te va satisface“.

Si prietenul meu pecetlui spusele cu îmbrățișări de adio.

Dar cum spusei, în fața ciucurilor de lume, orice entuziasm îmi pieri și hotărât să plec mă lovii cu un camarad maior, care suia treptele câte două:

— Nu e chip, îl oprii eu, nu vezi câtă lume e?

El răspunse hotărât: „Ei și!... Ce vreau eu să știu de lume?“

— Totuși, adăugai eu, sunt oameni cari așteaptă de mult; cum o să le iei înainte?

— Vino după mine și o să vezi.

Maiorul își puse coatele în mișcare și strivind pe unde găseă rezistență, despică cu forța și cu gura o cărare largă, asvârlind în lături puhoiul nedumerit. Ajuns la ușe trânti un pumn în gât ușierului care i se opunea și intră, pe când afară mulțimea vociferă: „Rușine!... Nici aici nu putem trăi de voi?...”

V'ați îndopat doi ani cu detoate pe spinarea noastră, pomani-giilor, și nu vă mai ajunge!..."

În anticameră, camaradul întrebuișcă acelaș sistem, printre privilegiții cari pătrunseseră până la a doua ușe, și iată-ne în biroul secretarului general.

Și aci lume destulă!

Lângă sobă, o delegație de cofetari și băcani dela Ermacov, frații Smirnov și alții, de pe Lăpușneanu. discutau cu un funcționar chestia bomboanelor, referitor la cari prefectura poliției dase o ordonanță ca în 24 de ore să dispară, altfel vor fi confiscate. Delegația prezintă facturi că acele bomboane nu sunt fabricate din zahărul din țară, ci importate din Rusia.

Alții așteptau ca petițiile gata să fie rezolvate, pe când ușa dela cabinetul ministrului se deschidea și închidea necurmat, în urma celor cu trecere mare.

M'am oprit lângă biroul d-lui secretar general, un om cu o figură blândă, cu o barbă neagră și o chelie, purtând încă fire izolate ca rezervele unei păduri tăiate.

Domnia sa purtă în ceafă un pansament cu vată multă, ocrotitor al unui foruncul destul de dureros, după strâmbăturile ce le făcea când era nevoit să întoarcă ușor capul, din înțepinirea la care era osândit.

Era absorbit într'o conversație cu două doamne în doliu, cari se vedeau a fi mama și fiica. Mama înaltă, voinică și pieptoasă ca o lebadă, ducea singură argumentarea cererei sale, iar fiica sa, o figură palidă, uscățivă și tristă, sprijinea cu ochii dureroși cererile mamei.

Dialogul dură de mult, se vede, căci în glasul secretarului general era citită o hotărâre ultimă și definitivă:

— Ce-mi cereți d-voastră, vă repet, nu vă pot acordă. Veniți prea târziu, cantitățile s'au epuizat. Acum 15 zile v'aș fi putut da oricât. Acum e peste puțină. Mai avem numai o foarte mică cantitate de pânză, rezervată pentru ministerul de război, și-mi închipuesc că la ora când vorbim e deja vărsată intendenței. Adresați-vă depozitelor militare.

— Credeți că n'am fost și acolo, adăugă văduva, și m'au trimis la d-voastră. Dacă celelalte nu mi le puteți acordă, cel puțin câțiva metri de pânză și stofă. Nu le cer pentru mine, dar, afară de fata asta, am acasă încă patru copii mărunți, cari

sunt desbrăcați. De-ale gurii le-am mai găsiț... Nu sunt femeia să alerg atâta și să mă umilesc dacă nu m'ar strânge nevoia.

— Cred, cred doamnă, reluă secretarul general mai compătimitor, dar de unde nu e, cine poate pretinde? Credeți-mă că dacă v'aș putea da nu m'aș lăsa rugat atât. Mai treceți pe aci peste câteva săptămâni, sau cereți ministerului de război.

Văduva adause cu lacrimile'n ochi, scoțând din sacoșe, ca ultim argument, un număr din „Monitorul Oficial“ :

— Citiți domnule secretar general: sunt aci două ordine de zi prin cari se acordă unui colonel ordinul „Steaua României“ cu spade și unui sub-locotenent ordinul „Mihai Viteazu“, pentru acte de vitejie în urma cărora amândoi au murit la Mărășești.

„Primul e soțul, al doilea, copilul meu ! Iar soția și mama îndurerată nu găsește, în țara mântuită pe urma viețelor scumpe pierdute, nici o treanță cu care să poată îmbrăca orfanii rămași...

„Dacă nici acum nu-mi dai, nu mai stăruesc căci sunt încredințată că *nu ai*“.

Secretarul general păru mișcat la culme și aruncându-și ochii pe ordinele de zi, răspunse cu o voce hotărâtă :

— Vă compătinesc sincer pentru încercările la cari soarta v'a supus, și mi plec fruntea înaintea eroilor căzuți. Regretul meu este cu atât mai mare !... Lăsați cererea aci împreună cu adresa d-voastră, și vă dau cuvântul că vă voi anunța la timp...

Convinsă, văduva schiță un surâs de scuze, care-i lumină fața cu o bunătate îngerească, pe când secretarul general, străbătut de un junghiu în ceafă, își încreți dureros fața.

— Dar ce aveți de sunteți oblojit ? Pare că suferiți mult, întrebă îndoliata, cu un glas blând de mamă.

— Am un foruncul plictisitor, care-mi coace și mă doare amarnic.

— Băgați bine de seamă, nu cumva să fie serpengea !... Dacă l'aș putea vedea v'aș spune, căci eu mă cam pricep în d'alde astea.

Ingrozit, secretarul general trecu lângă fereastră și cu două degete îndepărtă îngrămădirea de vată.

— Nu e nimic periculos adause văduva cu siguranță, e un buboi năprasnic, dar care vă va chinui mult dacă urmați sfaturile doctorilor. Dacă mă ascultați, până mâine coace și sparge, altfel vă ține încă două-trei săptămâni.

— Și ce trebuie să fac, conită ?

— Uite, înainte de a te culca, îl speli bine cu apă caldă, apoi îl legi o catapasmă tot caldă din făină, apă de flori și miere. Când te scoli mâine îl găsești copt și spart pe tulpanul cu care l'ai legat.

Secretarul luă creionul albastru și scrisese pe „memento” cuvintele: făină, apă de flori, miere.

— Vă mulțumesc din suflet conia mea!

Apoi, luminat la față și mulțumit, apăsă pe unul din butoanele de apel.

Un funcționar superior se ivi.

— Dragă Frățiloioule, ia te rog petiția asta a doamnei și dă ordin să se satisfacă toate cererile cuprinse într'nsa, din stocul de mărfuri ce ne-au sosit alaltăeri. Alege tot ce e mai bun și cât mai repede, căci doamna se grăbește...

Și pe când văduva, împietrită de surprindere, semărginea să îngăimeze cuvinte de mulțumire, secretarul general răspundea cu galanterie:

„N'aveți pentru ce, doamnă, nu ne facem decât datoria“...

GEORGE CAIR

BCU Cluj / Central University Library Cluj

NIMFA

La pieptul lui o ține strâns, lipită,
E blondă ca o zi de primăvară,
Se sbate sânu-i, mâna'ncearcă iară
Să scape de'nclăștarea siluită.

Și trupul cald, în ziua cea de vară,
Mai greu în frăgezimea-i umilită
Apasă floarea macului pălită
Ce'n părul lui așterne-o notă rară.

Durerea ei într'un suspin se pierde,
Căci îi zărește buza purpurie
Și ochii ce'ndrăznesc să o desmierde.

Pe jumătate'nvinsă nu mai știe
Dece pădurea este-atât de verde.
Iar carnea lui atât de ruginie.

ALEXANDRINA SCURTU

„SIESTE“

Citește ! Stau și o privesc cu frică ;
 O lume'ntreagă, nouă i se-arată...
 Tresar, când o zăresc că stă mirată,
 Că'n gol, pe gânduri, ochii și-i ridică.

Ori când apleacă fruntea ei curată
 Spre carte mai adânc — când mâna mică
 Grăbită răsfoește — când despică
 Silabe'n vers, șoptind înfrigurată.

Subt ochii larg deschiși palpită viața,
 Subt ochii ce reflectă Dimineața
 ... Mă tem că cei din carte s'o'nstrăine.

S'a'ntors spre mine ! Bate din pleoape.
 Ași vrea s'o iau de mână, să încline
 Pe capu-mi capul ei, cât mai aproape !

ALEXANDRU RALLY

CÂNTECELE PATIMEI

Macii

*Ți-am prins un mac la cingătoare
 Ca și o inimă de sânge,
 Ți-am prins un altu'n părul tău de soare
 De parcă-o stea de purpură căzuse
 In bucele-ți de aur ;
 Și-o flacără păreai tu toată
 Din creștet până la picioare,
 Minune cum nu se mai văzuse
 Și smulță dintr'un rar tezaur...*

Știam că-i cea din urmă despărțire,
Deși ne'mpodobii cu floare
Și cu lumină primăvara;
Știam că-i cea din urmă oră de iubire,
Deși frumoșii ochi cu irizări de soare
Luceau ca două lacuri seara
Și mă rugau ca'n ziua'nțâin
Ingenunchiat în preajmă-ți să rămâiu...
Și totuși ți-am prins macul de jăratic
La cingătoarea ta subțire,
Voind să uit că singuratec
Voiu plânge cea din urmă despărțire...

...Știam că-i pentru cea din urmă dată,
Când mai îngenunchiez cucernic
Ca să sărut piciorul tău frumos;
Știam că poate nișiodată
Cu braț înfierbântat, puternic
Nu voiu mai strânge
La pieptu-mi trupul mlădios...
Și totuși nici o vorbă'ndurerată
Nu-mi flutură atunci pe gură,
Și ochii n'au putut să plângă,
Că lung s'au fost deschis,
Intr'o lumină ca de vis,
Să te primească toată, toată
In foc de raze înmuiată,
Cu ochii mari ca două violete,
Cu străluciri de purpură în plete
Cu macul dela cingătoare
Ca și o rană roșie ce doare...

...Și când a fost să plec de lângă tine.
Te-am strâns aproape, mai aproape,
Te-am sărutat pe umede pleoape,

*Și n'am șoptit nici un cuvânt ;
 Ci am plecat lăsându-te'n lumină
 Cu păru'n vânt,
 Cu trupu'nvolt,
 Cu ochii plini de fericire —
 O floare'mbălsămată ce se'nclină
 In focul razelor de soare...
 ...Si numai macul dela cingătoare
 S'a scuturat în aripe de sânge —
 O inimă bolnavă ce se frânge
 Simțind că-i cea din urmă despărțire...*

1917

ION SÂN-GIORGIU

A MURIT O FEMEE...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Doamna Zapa urcă scara ca și când ar fi urmărit-o un dușman de moarte. Strângea dinții și respiră greu, infrișoșată să n'o copleșească plânsul. Teama aceasta i-a iuțit pașii toată vremea, din strada Zefirului până aici, de când i-a svărlit Burcus vorba aceea grozavă...

Stătea la etajul al cincilea, într'o odăiță de mansardă, pe un coridor lung, îngust și jos, cu uși multe în dreapta și 'n stânga, numerotate ca la hoteluri. Pereții camerelor erau subțiri și camerele toate la fel, asemenea unor cutii cu chibrituri.

Când ajunse în capul scării, doamna Zapa își mai înceteni alergarea și-și cuprinse inima cu amândouă mâinile parc'ar fi vrut s'o smulgă din piept, să-i oprească bătăile dureroase... Trecu pe lângă ușile albe, ca printre două șire de oameni țepeni, cu priviri reci și nemiloase. Nu-și auzea pașii măcar, căci coridorul răsună de gălăgia veselă din odăile mobilate. Primăvara se suise până 'n mansarde, desmorbând toate sufletele și semănând pretutindeni o dragoste nouă de viață, mai vie și mai puternică...

Intră în odăița ei, încuia ușa pe dinlăuntru, își rupse vâlul de pe obraji și, rezemându-se de colțul mesei, isbucni deodată într'un hohot de plâns. Lacrămile îi curgeau pe toată fața, se

amestecau cu pudra și sulimanul, îi picurau pe rochia gălbue însemnând pete umede. Pieptul i se svârcolea și, fără să-și dea seama, buzele-i mușcate în sfortărea de a-și stăpâni durerea, bâlbaiau într'una, cu acelaș glas întretăiat și găfăit :

— Mizerabilul!... Mizerabilul!... Mizerabilul!...

Nu mai simțea decât o plăcere mare că însfârșit poate să plângă.

Incetul cu incetul însă lacrimile se opriră singure. Doamna Zapa rămase cu ochii țintă la cuierul încărcat de rochii vechi. Tresări și-și aduse aminte deodată, ca și când s'ar fi trezit dintr'un vis.

— Trebuie să mor — își zise apoi liniștită, uitându-se împrejur par'că mirată că se găsește acasă. Acuma trebuie să mor... să mor... să mor...

Se așază bolborosind în fața oglinzii, își șterse lacrimile și începă să-și dreagă fața ca să acopere urmele plânsului. Se sulemenea cu multă băgare de seamă par'că s'ar fi gătit la o petrecere mare

În fața oglinzii, privindu-se, i se părea că vede o străină. Într'un ceas a îmbătrânit cât în zece ani. Ceasul care i-a zdrobit nădejtile și fericirea. Acuma simțea foarte lămurit că viața ei s'a prăbușit ca o clădire fără temelie. Se uită în urma ei și se minună ce grămadă tristă de amar și suferință a îndurat în treizeci și cinci de ani...

Nici chiar ea nu mai știa bine cum s'a pripășit prin țară. Eră italiancă, franțuzoaică, nemțoaică, după trebuință, fiindcă vorbea deopotrivă de slab toate limbile. A fost vânzătoare în câteva prăvălii, croitoreasă câțiva ani, damă de companie un răstimp și pe urmă franțuzoaică la copii... A avut veșnic o încredere și pătimașă într'o fericire care trebuie să vie fiindcă e a ei. Când a aruncat o întâmplare în casa inginerului Burcuș, s'a cutremurat simțind că acuma a sosit fericirea. Inginerul eră vădov și aveă două fetițe. L'a îndrăgit de cum l'a zărit... A trăit ca'n rai un an încheiat, până când a venit mama lui Burcuș și l'a pus s'o deă afară. A plecat însă din casa fericirii fără să ceartească; Burcuș îi făgăduise că o va iubi până la moarte. A așezat-o în odăița aceasta, i-a purtat de grije... Eră mândră de iubirea ei și se bucură că nu va mai fi franțuzoaică niciodată. Știa toată casa că e prietena inginerului și, în fiecare zi, se sfătuiă cu servitoarea mansardei, îi povestea despre dragul inimei ei, își slăveă fericirea...

Pe urmă într'o bună zi a aflat că Burcuș a dat afară și pe guvernanta care a venit să-i ia locul. Vestea aceasta i s'a infipt în inimă ca un ghimpe otrăvit. Iar când Burcuș nu s'a mai arătat o săptămână, doamna Zapa nu s'a mai putut stăpâni. S'a dus, l'a pândit, l'a urmărit și l'a văzut intrând într'o casă mare, cu mansarde de închiriat. L'a așteptat în poartă trei ceasuri. Nevasta portarului i-a spus că Burcuș vine mereu pe-aici la o domnișoară nostimă care se zice c'ar fi fost până mai deunăzi guvernanta fetițelor inginerului... Eșind, Burcuș a văzut-o în poartă, a înțeles, s'a zăpăcit puțin; apoi repede de tot i-a tăiat-o :

— Ai început să-mi faci scene, ai?... Eu nu vreau scandaluri... Nu!... Dacă-ți place! Scurt!... M'am săturat... Și, la urma urmelor, de ce te cramponezi? Doar n'o să te ții de capul meu toată viața?...

Doamna Zapa a fugit ca și când i-ar fi turnat o găleată de apă rece în cap. La fiecare pas i se părea că ar călca într'o prăpastie cumplită și se miră cum nu se rostogolește într'nsa... Pe străzi forfoteau mii de oameni, cu fețele vesele, par'că soarele primăverii ar fi secăt din lume toate suferințele.

În creerii ei eră un vâlmășag straniu de planuri, de crâmpee fulgerătoare, de dorinți nelămurite, care deabia când urcă scara spre odăița ei se potriviră într'un gând hotărît.

— Acuma se apropie sfârșitul — și-a zis atunci fără să îndrăznească totuș a-și închipi sfârșitul.

Hotărîrea însăși a venit ca o împărtașanie și i-a cuprins deodată tot sufletul, sau ca un zid nemărginit care s'ar fi lăsat în fața ei închizându-i toate porțile lumii. În clipa aceea apoi și-a recăpătat liniștea întreagă, alinătoare și ademenitoare...

Se uită în ogîndă lung ca și când și-ar fi luat rămas bun dela sine însăși. Dresurile ascundeau acuma brazdele lacrărilor. Doar bulbii ochilor mai erau aprinși puțin de văpaia plânsului.

— Repede, repede! murmură dânsa.

Deschise ușa și eși în coridor.

— Profira! strigă doamna Zapa prelung. Profira!

Glasul ei se izbea aspru de pereții gangului, ca o chemare de ajutor, încât se spăimântă singură auzindu-l.

Dintr'o odăe de alături izbucni o voce caraghioasă, ca un ecou batjocoritor :

— Profira!...

Pe urmă un hohot de răs gros, plin și mulțumit.

Doamna Zapa auzi, tresări ușor. Eră glasul unui student care citea toată ziua, întrerupându-se doar când aveă asemenea prilejuri de glume sgomotoase, gustate de toți chiriășii. Acuma însă doamna Zapa se înfricoșă și strigă iar, mai tare:

— Profira!

— Vin, vin! mormăi din fundul coridorului glasul servitoarei, ursuz.

Doamna Zapa o chemă în camera ei și-i zise prietenește și rugătoare:

— Aș vrea să-mi calc la repezeală toate rochiile, Profirițo dragă, că poate zilele astea am să mă mut de-aici... Fii tu bună și-mi adă fierul de călcat și niște cărbuni!... Te cinstesc, numai să-mi aduci repede, fetițo scumpă!

Servitoarea se îmblânzi puțin.

— Da de ce vrei să te muțiconiță?... Nu cumva te-oi fi certat cu boerul?

Doamna Zapa deabia-și putu stăpâni o cutremurare. Răspunse însă zâmbind, fără șovăire:

— Cum să ne certăm, proasto? Se poate să te gândești la d'astea?... Nu, draguță, nu, nici vorbă. Chiar are să vie domnul azi pe-aici, mai spre seară nițel... Vreau să-mi iau o locuință mai bună, mai liniștită. Aici prea e multă gălăgie ziua-noaptea...

— Adevărat, că parcă-i iadul, nu altceva — făcū Profira.

— Ei, îmi aduci, fetițo, ce te rog? reluă doamna Zapa grăbită, îngrijorată mereu să nu trezească vre-o bănuială.

— Fierul ți-l aduc, dar vezi că n'avem deloc cărbuni, conită?...

— Îți dau eu să-mi cumperi mai mulți, să fie din belșug... Ce o să-mi rămăe, ți-i dăruesc ție... Hai, du-te repede!

Îi puse bani în palmă și o împinse ușor afară. Ascultă cum se depărtează pașii în coridor și apoi răsflă 'parcă i s'ar fi luat o povară de pe inimă. Se așeză pe pat, liniștită, cu o seninătate palidă pe față.

În odaia ei tăcerea eră atât de deasă, s'o tai cu cuțitul. Pe fereastra piezișă privea o pată de soare nemișcată, galbenă. Numai așteptarea plutea alene în aer, apăsătoare și năbușitoare...

— Uite, conită, și fierul și cărbunii — zise servitoarea năvălind într'un târziu în casă. Ți-aș ajută eu, dar mi-a venit pompierul, mănca-l'ar maica... Sărut. mâna și spor mare la treabă!

Doamna Zapa rămase iar singură și tăcerea o împresură iarăși, mai aprigă, ca un vrăjmaș cotropitor.

— Trebuie, trebuie! șopti ea ridicându-se brusc în picioare ca și când s'ar fi smuls din puterea unui farmec greu.

Potrivi cărbunii cu băgare de seamă în mașină, pe soba de fier, nepăsătoare, rezemată de acelaș colț al mesei, uitându-se cu o curiozitate nerăbdătoare la cărbunii cari sâsăiau roșindu-se din ce în ce mai mult, ca și când s'ar fi rușinat de privirea ei stăruitoare.

Voința morții o stăpâniă atotputernică. Se întinse în pat, își împreună mâinile pe piept, își încleștă dinții și stătă țeapănă, așteptând sfârșitul...

Studentul, alături, începă să fluere un marș de paradă. Doamna Zapa auzi în cealaltă cameră trântindu-se ușa și se gândi că trebuie să fi venit acasă cei doi actori să-și fabrice cupletele pentru diseară. Peste câteva minute îi auzi înjurându-se, apoi peste alte câteva minute răsând de zbârnăiau geamurile. Ușă'n ușă cu doamna Zapa stă un cuceritor de femei ușoare; un glas vesel de femei străpungeă ușile, venind până la urechea ei. Pata de soare din fereastră se urcase acuma în pat și-i învăleă picioarele...

Doamna Zapa închise ochii. Glasurile începeau să se amestece într'un gălgăit când aspru, când moale, din care de abia mai deslușeă câte-o frântură:

— ...Aplauzele mele, idiotule!...

— Nu mă gădila... mor...!

Simțea că pata de soare i s'a așezat pe față ca un zăbranic prin care în curând nu vor mai pătrunde nici glasuri, nici dorinți... nimic... nimic...

*

Inginerul Burcuș urcă scara alene, aranjându-și cravata la fiecare etaj, răsucindu-și mustața plicțisit și îngândurat.

— E în stare să-mi facă cine știe ce scandal — își zicea dânsul supărat. Femeile astea sânt îngrozitoare!...

Se gândise și răsândise, și se hotărâse să-i arunce ceva, dacă va fi nevoe, și s'o sfârșească boerește și prietenește.

Bătă la ușa doamnei Zapa cu un deget înmănușat, ca totdeauna. Bătă de trei ori și, neprimind nici un răspuns, se necăji. În odăile dimprejur gălăgia veselă sgâlțâia pereții.

— N'o fi acasă —murmură Burcuș mânios. Nici n'o mai

fi venit poate pe-aici... Te pomenești că s'a și înhăitat cu altul.
Femeile astea...

Se duse în fund să întrebe servitoarea, să se încredințeze.

— Acasă trebuie să fie — sări Profira. Tocmai vă așteptă, conașule...

Veniră amândoi la ușa doamnei Zapa. Profira bătu cu pumnul din ce în ce mai tare. Apoi, cuprinsă de o presimțire, începù să țipe; se opinti cu umărul în ușa...

Intr'un minut coridorul se umplù de oameni. Printre glasurile mirate și speriate, al lui Burcuș se înalță, nedumerit:

— Bine, dar de ce s'o fi omorât, de ce?

L. REBREANU

CRONICA VESÉLĂ

POPORANISTĂ...

O casă'n fund de țară; albi păreții...

Perdelele de pânză'n fir cusute...

Prin porumbiște-afar, se văd ștuleții

C'e'n arșiță, mătasa lor își useă.

E' cald, și prin odăile tăcute

Mai sbârânăe stingheră câte-o muscă...

Ca un oftat prelung, departe, 'ncet,

Din munte vine Bratia la vale.

Pe prundul, ei, un mut — un căpiet —

C'un lung toiag de salcie în mâni,

Vre-o patru oi râioase mână-agale...

Iar când și când, se purică prin sâni.

E-o liniște, și bate vântu'n lan!

La cârciumă o doină'ncet adie:

Un singur lăutar și-un bețivan

Ce moșae în somn greoi de plumb...

Pe-afar, un chiot: Hu! leleo Marie..

Sai, leleo, c'au intrat porcii'n porumb!

D. NANU

CRONICA LITERARĂ

Arta de vară

Vin grădinile de vară!..

Capitala e acoperită de verdeață... Parcurile se deschid. Aerul serii începe să răsunе de notele sonore ale vioarelor.

Aspect neașteptat al unui oraș ce se luptă între apus și răsărit. Nicăieri în țările occidentale nu vom găsi verdeața Capitalei noastre, vastele grădini pline de lume, freamătul acesta de oameni ieșiți să respire și să petreacă sub cerul liber, umbrarele tănuite prin părțile mărginașe, și mai ales risipa această de muzică pe toate terasele și în toate locurile unde răsar din pământ măcar doi copaci.

Vine vara...

Bucureștii vor putea gusta în liniște plăcerile verei în căldicelul aer al nopților, ascultând armoniile țiganilor noștri naționali.

Vin grădinele de vară.

Cu ele nu vin numai ariile lui Verdi, valsurile vieneze și romanțele lui Eminescu cântate tremurat de țigani romantici, nu vin numai cinematografele cu mii de spectatori, așa cum nu mai sunt poate nicăieri în lume, ci vin și parcurile de operetă și trupele teatrelor de vară...

Și cum vin teatrele de vară încetează și arta. Incepe un fel de distracție caracteristică Bucureștilor noștri.

Frumoșii copaci dela Oteteleşanu vor răsunа de glasul tenorului ce va cânta cu convingere:

*Dona Maria, adă mătuva!
mătuva!
mătuva!*

E Maestatea sa Opereta! Inchinare deci în fața acestui glorios simulacru de artă, refugiul tuturor cântăreților fără glas, dar cu oarecare însușiri de teatru și al tuturor actorilor fără talent dramatic, dar cu o umbră de glas... E în gustul contemporanilor. Suntem în țara ariilor ușoare, a acestui gen de proză săracă și fără sare, întretăiată fără nici un motiv de fiorituri muzicale la înălțimea oamenilor fără cultură muzicală...

Opereta place însă.

Niciodată nu va putea totuși trezi o emoție artistică.

Cu atât mai puțin vodevilul... Căci vor începe și vodevilurile grădinelor de vară: marele asasin al artei.

Incep localizările stupidităților franceze, ale vodevilurilor trase de păr, cu coincidențe fantastice, cu strămbătura caricaturală a vieții și a artei..

E încă o mare pasiune a Bucureștenilor noștri. S'au încordat tot timpul iernei. Le trebuie acum o destindere a nervilor și a atenției. E

vremea pieselor fără perdea și fără talent, a femeilor desbrăcate pe scenă, a unei maimuțării primitive ce îmbracă nobila formă a teatrului...

Bucureștii noștri vor răsuna deci și vara aceasta ca și în trecut de orchestre militare, de suspinele languroase ale țiganilor tremurând către stelele nemuritoare „Steluța“ muritoare a lui Alexandri, de notele patetice ale tenorilor ieftini cântând:

Dona Maria, adă mătura!
mă-tu-ra!
mă-tu-ra!

vor răsuna de răsul impur al vodevilului imbecil și asasin...

Acum ca și în anii trecuți nu se va gândi însă nimeni că în parcurile noastre și sub bolta cerului înstelat s'ar putea juca și altceva decât caricaturi de artă, că s'ar putea reprezenta și nobile tragedii, că în mijlocul copacilor dela Oteteleșanu ar putea să răsune și trágica durere a nefericitului Oedip sau poetica suferință a Andromacei.

Teatrul clasic s'ar armoniza atât de bine cu splendidele noastre nopți înstelate și cu rácoarea parcurilor noastre încât nici anul acesta ca și în trecut nu se va gândi nimeni că printre bătrânii copaci ai Capitalei ar putea răsuna și altceva decât suspinele țiganilor, trilurile primadonelor fără glas și spiritele vodevilului imbecil și asasin...

E. LOVINESCU.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CRONICA IDEILOR

Reforma Socială

Încercările de adaptare rațională la condițiunile create de război — încercări pe cari, în universalitatea lor, le constatasem încă din prima noastră cronică, — nu întârzie să apară și în realitatea noastră socială. — *Asociația și organul său Arhiva — pentru știința și reforma socială* ni se înfățișează cu aceste caractere. Pornită din inițiativă privată și întemeindu-se pe o „organizare a competenței“, noua publicație, prin cuvântul specialiștilor grupați în jurul său, tinde la cunoașterea științifică a împrejurărilor dela noi și la realizarea virtualităților ce sunt date în acelea. Este opera unei maturități hotărâte să iasă din cabinetul teoreticianului pe arena cuvântului, care e fapta conștientă. *Arhiva* își inaugurează activitatea sa (și în afară de studiile de specialitate aflătoare în primul său număr) prin două încercări de generalitate... Asupra celei dintâiu, din aceste două, ne vom opri o elipă.

În *Realitate, Știința și Reforma Socială*, dl. D. Gusti, profesor la Universitatea din Iași, fixează câteva puncte de metodă, studiind raportul dintre *teoria și practica* socială. Dl. D. Gusti deosebește, mai întâi, trei forme în care raportul propus s'a prezentat până acum. Utopismul senti-

mental, pe deoparte, Nietzsche, Tolstoi, Ibsen, Carlyle sau Ruskin, acordându-se în propovăduirea realizării unei viziuni personale, fără grija condițiilor de timp și spațiu în cari acestea s'ar putea face posibile. Pesimismul mecanicist al lui Karl Marx, pe de alta, pentru care rigurosul determinism social nu dă nicio nădejde gestului omenesc care ar vrea să i stea împotriva. Pesimismul eroic, înfărșit, sindicalismul de pretutundeni, afirmând valoarea creatoare a acțiunii sociale. Astfel, mai întâi, un desechilibru în raportul propus printr'o impietare a teoriei asupra practicei; o tăgăduire, mai apoi, a putinței practice; o impietare a practicei asupra teoriei, în cele din urmă. Dl. Gusti încearcă o conciliere între aceste forme deosebite, pe baza *idealului și a personalității*. Idealul presupune ideea, cunoștința realității. El este, după cum ni se spune: „o idee experimentală maximală: el este omagiul adus realității, forța supremă a realității“. Iar idealul acesta — bătrân cât conceptualismul lui Socrate — intrucât nu e altceva decât o personalitate activă, rezolvă conflictul dintre teorie și practică. Sintetizând realitatea socială, personalitatea revine asupra acesteia creind valori nouă. „Afirmarea personalității dă pecete socială experienței individuale; ea constă în crearea de valori noi, valori cari odată create confirmă expansiunea socială a personalității“. Personalitatea, astfel, va integra în sine realitatea, aprobând științificismul lui Karl Marx; dar va purcede la acțiune, ca și eroismul sindicalist, proiectându-și viziunea sa personală, întocmai ca în utopismul sentimental. — Teoria va fi luată în considerație fără ca practica să sufere.

Reforma socială constă în aceasta, — pe bazele indicate, în realizarea liberă a personalităților. Intr'o asemenea societate armonia va fi reprezentată printr'o „aristocrație democrată și o democrație aristocrată... în care să domnească acrația — în sensul lipsei de exploatare de orice natură, nu a lipsei de autoritate — și sociocrația, adică socializarea democrației, bazată pe personalitate“. Concepția se întregeste: principiul extinzându-se în sistem. „Personalitate autonomă în națiune autonomă — națiune autonomă în societatea națiunilor“. — Totul atarnă, așa dar, de existența personalităților. Ceeace studiul d-lui Gusti neglijează însă — deși aceasta va fi fiind în spiritul său — este tocmai indicarea acelei spotaneități care, alcătuiind misterul din urmă al personalității, știe să scoată noutatea din experiență și poate să i dea impulsul înfăptuirii.

Astfel încercarea expusă deși găsește o soluție nu rezolvă nimic. E viciul inherent al oricărei concluziuni în domeniul faptelor morale. Totul se reduce, mai la urmă, în afirmarea unui intangibil, de care totul atarnă, pe care nimeni nu'l poate prevedea și nimeni nu'l poate produce.

Discuții teoretice — în care dialectica n'are partea cea mai mică — ideologii și construcții menite să provoace disprețul specialiștilor cari îl întovărășesc pe d-l Gusti. „Arhiva pentru știința și reforma socială“ rămâne o publicație de incomparabilă însemnătate pentru cunoașterea realităților sociale românești și pentru elaborarea orientărilor de mâne. Inițiatorii ei își merită în mai multe feluri recunoștința.

TUDOR VIANU.

CRONICA ARTISTICĂ

Expoziția pictorului Bunescu

În podoaba de colorii a unei pânze și în alba transparentă a unei marmore se disimulează tragicul unei lupte, ce durează de veacuri, între sufletul artiștilor și natura. O luptă între spirit și materie. Revolta, izbucnită odată cu ivirea civilizației, va sfârși odată cu ea. Toate civilizațiile născute din huma globului, în care au și fost îngropate, au cunoscut-o. Luptă ce cunoaște armistițiul, însă, nu pacea.

Liberarea spiritului din robia materiei, în ultimul sfert din veacul trecut, au reluat-o, cu multă îndârjire, impresionisții francezi: *Manet, Monet, Renoir, Pissaro, Cézanne*, etc. Ei au accentuat cu tărie principiul că: singura rațiune de a fi a picturii, e colorarea. Dematerializarea corpurilor din natură obținută prin anihilarea existenței corporale și prin reducerea substanței materiale a făpturilor și lucrurilor la culoare. Forma, volumul, spațiul — cu un cuvânt iluziunea realității — reduse numai la *expresia lor coloristică*. Neoimpresioniștii: *Seurat, Signac, Cross*, etc., au dus principiul până la ultimile consecințe posibile, prin introducerea atmosferei odată cu inovația tehnică a diviziunii tonului și colorilor. Subiectul unui tablou impresionist e *culoarea și atmosfera*, iar nu *iluzia realistă* a unei priveliști din natură, oarecare.

Mirajul *culoarei și lumii* răspândite peste lucrurile și făpturile lumii le desbracă de haina speciei, înzestrându-le, în schimb, cu o haină țesută din raze de lumină, colorate, preschimbând pământul — înfățișarea lui — în rai. Constitue acest rezultat dematerializarea, de veacuri, râvnită? Dar, omul nu a fost fericit nici în rai... Cum vedeți există un dar... Îl vom discuta altădată. Aci punem numai semnul de întrebare pe care omul l-a întâlnit pretutindeni în calea sa.

* * *

Din impresionism și neo-impresionism își extrage esența și arta d-lui Bunescu. Evoluțiunea d-sale, în lucrările expuse, se poate urmări până la ultima fază care se prezintă ca definitivă și rămasă coloristică. Prin structura clară, fină și discretă accentuare a desenului obține impresia spațiului fără a distruge suprafața pânzei. Echilibrul compoziției e stabilit prin cel al *masselor* *). Peste această schelă se așterne curcubeul culorilor, frânt ca printr-o prismă, peste viața adormită din porturi, cabane și colțuri de pădure. Înfațișarea lor reală dispăre sub un voal de culoare mată, de o distincțiune de gobelin. Lucrurile din cauza aceasta nu au o individualitate coloristică proprie, pe care artistul a subordonat-o cu totul, gamei generale: Din lipsa accentuării contrastului de ton și culoare impresia coloristică generală e lipsită de expresivitate și rămâne cam difuză. În tablourile

*) Pictorii numesc *Masse*: locul ocupat pe pânză de figuri sau lucruri; *Suprafețe*: locul lipsit de figuri, corpuri; *Ton*: intensitatea de culoare, clară sau sombră; *distingem tonul general, local*; *Valori*: intensitatea de deschis sau închis a tonului de culoare.

de iarnă prea mult vânat. În altele pomii din primul plan nu se leagă, ca valoare, în destul cu fondul. Dovedește d-l Bunescu pătrundere coloristică când nu urmărește decât redarea luminei în manifestările ei permanente și nu jocul pasager și desconcertant a efectelor de lumină momentane, care alterează silueta obiectelor. Coloarea, penelul d-sale, o așterne în trăsături constructive care iau direcțiunea pozițiunii ocupate de obiecte în spațiu și contribuie la soliditatea structurii lineare și la evocarea prin sugestie a spațiului. Chiagul coloristic ar putea fi mai consistent în unele lucrări.— Cu acestea am încercat o analiză, cam pedantă și succintă, a mijloacelor tehnice de care se slujește d-l Bunescu. Dar și principiul tehnic pe care se înfăptuiește arta d-sale e înainte de toate științific. Deși mănuiește un material eminentemente științific, emoția vibrează ca sunetul în în cutia vioarei — reținută în structura coloristică și în atitudinea de independență care caracterizează râvna unui artist spre cât mai multă desăvârșire posibilă.

F. ȘIRATO

CORESPONDENȚA LITERARĂ

V. Ștef. Foc. Versurile dv. mărturisesc a fi un *adieu* dela un gen ușor de poezie, ca să imbrățișați altul mai grav. L'ați desăvârșit pe cel dintâi? Câți sorți de izbândă vă așteaptă în genul cel nou, nu prea reese din versul ultim al ultimei strofe:

Vreau să vestesc măreata clipă 'n care
 Intregul neam român de *pretutindeni*
 Va sta unit solemn, sub tricolorul
 Acesta sfânt al nostru ca *un soare!*

Umplutura asta ca un soare, nu-i agreabilă nici chiar dac'ar fi... unsoare de trandafiri! Mai înainte de orice, vă trebuie o fină atenție la ciocnirea silabelor, apoi stil, — necesar oricui — și tocmai pe urmă vine talentul!... Vedeți câte trepte mai aveți de străbătut până la el?

Fl. Por. și Ion Oj. Siăbuțe!

G. Călin. Iată vă facem plăcerea dv. și a cunoscuților citând ultima strofă din *Flasnetarul*:

Papagalul verde
 Țipă, amintind
 Viața ce se pierde,
 Uitări ce se 'ntind

În adevăr, cu asemenea versuri, „viața se pierde“.

C. Gnatievici. Mai bune decât ale colegilor d-tale de aspirațiuni parnasienă. Și totuși, nu știu dacă trebuie să vă încurajez. E atât de grea arta, și aveți atâtea încă de învățat! Pe alocurea o simțire mai adevărată vă insuflă cuvintele potrivite și fără adaosuri de prisos, — dar adesea ori simțirea vă fuge din vârful condeiului și nu mai rămâne pe hârtie decât

voința care scrie, — și numai cu voința singură, nu poți face nimic! Pre-tutindeni în viață voința e stăpâna succesului. Numai în artă, ea este *servitorul simțirei*, și nimic nu face bun, când tot ce face, — face numai din ambiție. Mai scrieți totuși pentru sertarul d-v — poate cândva din prisosul inimei să răsară floarea rară a talentului. În bucata „Mamei“ ați trecut foarte aproape de misterioasa umbră a poeziei, care par'că se joacă de-a baba oarba cu d-vstră. S'a pitit undeva într'un ungher, și cât p'aci s'o încolțiți. Iată de pildă în bucata „Mamei“:

Și 'ntreb adesea, și stau de-ascult
 Stîngerul suflet ce-mi știe jalea :
 De fericirea mi-ar ține calea
 N'aș fi uitat-o oare de mult?

Abia ghicim rostul întrebării, dar nu-i simțim căldura care i-a dat naștere. D-ta te întrebi dacă nu cumva *în fericire* ar fi uitat chipul scump al mamei, — și asta fiindcă *durerea ți-a evocat mai viu* duiosul ei amintire. Vedeți, noi deducem *à froid* sensul, când el spontan ar fi trebuit să ne înmoaie inima lăsându-ne să vedem ca într'o lumină de fulger, tot adâncul celei mai sfinte iubiri: iubirea de mamă.

Pentru ca să simțim însă *tâlcul* întrebării dumitale trebuie să ajungi la înțelegerea noastră pe alte căi. Ști unde sta miezul acestei poezii și unde trebuia căutat izvorul? În sentimentul că iubirea de mamă e atât de adâncă, *încât dacă durerea e mai prielnică amintirii iubite, — o preferi oricărei fericiri care te-ar face să uiți imaginea ei scumpă*. Reușești s'o dai aceasta în vers convingător? Faci o poezie mare, — și nu trebuie să-ți pierzi vremea *decât pentru asemenea ființe* care măresc capacitatea înțelegerii și a simțirei noastre. Ele singure inobilează pe cei ce le ajung, și pe noi cari citim biruința aceasta sufletească. Aur se pare că aveți... Dar trebuie să săpați mult în mina sufletului ca să-i găsiți.

D. N.

INSEMNĂRI

Teatru pentru copii.— Dintr'un program mai întins de educație socială a mulțimii, o asociație întemeiată cu multe speranțe de câțiva tineri însuflețiți, încearcă să înfăptuiască un teatru pentru copii.

Necesitatea întemeierii unui astfel de teatru este vădită pentru toată lumea. În focul cinematografului cu filme senzaționale și imorale, și a pieselor pentru simțuri rafinate, care singure astăzi alimentează imaginația copiilor și formează gustul lor de teatru, s'ar da copiilor spectacole pe înțelesul

lor, potrivite simțurilor lor, spectacole din care să învețe și care să le formeze sufletul și gustul de teatru.

Încercarea societății „*Drumeții*“, constă dintr'un teatru de copii și un teatru de păpuși. În teatrul de copii, unde cu stăruință, gust și pricepere s'a adus un grăunte de artă, se reprezintă scene sfinte, iar în teatrul de păpuși piese potrivite, alese, din lipsa unui repertoriu anume, dintre comedile noastre clasice. La reprezentația de Marți 29 April 1919 la care au fost invitați

o sumă de literați, artiști, profesori să vie, să vadă și să-și dea părerea, s'a jucat un poem în versuri „*Invierea*” scris de Emanoil Bucuța, și la teatrul de păpuși vodevilul lui Alexandri „*Arvine și Pepelea*”. Reușita desăvârșită a acestei reprezentații a dat măsura întregii încercări. „*Drumeteii*” vor să facă ceva permanent și să întemeieze un teatru pentru copii.

Înțelege oricine, desigur, că nu este în intențiunea nimănui să facă trupe de teatru de copii. Micii actori, oricât de talentați ar fi, nu pot fi răpiți prea mult școlii, de aceia reprezentațiile de teatru de copii nu pot avea loc decât mai rar. Sunt încă destule prilejuri în cursul anului când aceste sărbători de copii sunt potrivite și pot avea loc: „*Vicleimul*” la Crăciun, „*Palmile*” și „*Invierea*” la Paști. Scene din viața sfinților apostoli în preziua vacanței, scena din viața fecioarei Maria la începutul școlii și altele. Teatrul de păpuși însă, care face deliciul copiilor, și care poate fi astfel organizat încât să corespundă tuturor cerințelor de educație și de estetică, poate să funcționeze în permanență, dând reprezentații săptămânale, sau chiar de două ori pe săptămână. Aceste reprezentații pot fi întovărășite de proecții cinematografice instructive

jocuri de teatru, de umbre și de siluete.

O înjghebare permanentă de teatru pentru copii ar putea da săptămânal sau de două ori pe săptămână reprezentații de teatru de păpuși, întovărășite de cinematograf sau alte jocuri de proiecție, și odată la două luni sau odată pe lună reprezentații cu teatru de copii și teatru de păpuși.

Pentru realizarea unui teatru permanent pentru copii, societatea „*Drumeteii*” trebuie ajutată. Ea are nevoie de o sală potrivită și piese anume scrise pentru teatrul de copii și mai ales pentru teatrul de păpuși. Acei cari doresc să vadă mai curând realizarea acestei opere folositoare, și cari pot să puie la dispoziție o sală unde cu un preț foarte mic orice copil să poată căpăta o distracție plăcută și folositoare, să o facă, cheltuielile necesitate de această operă nu sunt mari și dezinteresarea și însuflețirea inițiatorilor necontestate. Literații sunt datori să încerce și ei în această direcție, și să facă piese pentru copilașii noștri; ei trebuie să se gândească la pregătirea sufletului și gustului generației de mâine.

G.

AU APĂRUT :

PAGINI DE RAZBOI, de E. Lovinescu
TOADER NEBUNUL, de Alfred Moșoiu
RAFUIALA, de L. Rebreanu :: ::
O IUBIRE, de Eugen Todie :: ::

EDITURA ALCALAY & CO. — BUCUREȘTI

A apărut No. 5 din

Sectura pentru toți

:: MAGAZIN ILUSTRAT LUNAR ::

SUB DIRECȚIUNEA D-LUI E. LOVINESCU

Cu următorul sumar :

- Linia Siretului** . . . . . *E. Lovinescu*
Pe mormântul lui Verhaeren
(poezie). . . . . *Elena Farago*
Catastrofa (nuvelă din războiul
Românilor din Ardeal). . . . . *L. Rebreanu*
Teatrul prizonierilor români în *University Library Cluj*
Helmstedt . . . . . *D. Nașu*
Anul 1918 (scenetă dramatică în
versuri). . . . .
Gligore Ghica și comedianții
(nuvelă). . . . . *Victor Eftimiu*
Agonie în cimitir (poezie). . . . . *Alexandrina Scurtu*
Din Calvarul nostru (Flămânziții,
Bătrânii). . . . . *G. Cair*
Mișcarea dramatică: Hangioaica
și Ursuz, dar bun . . . . . *E. Lovinescu*
Documentele vremii: Un basarabean unionist, Luptele dela
Olt.

Abonamentele se fac la Librăria ALCALAY & Co.

Lei 36 pentru un an

„ 18 „ șase luni

Prețul unui număr Lei 3

LIBRARIA
ALCALAY & COMP.
BUCURESTI

CENTRALA : Calea Victoriei, 37

SUCURSALA: Str. Lipscani, 88

Noutăți Literare

- Intunerio și Lumină* de Ion Al. Brătescu-Voinești. 4.50
In lumea Dreptății de Ion Al. Brătescu-Voinești. 5.—
Pagini de Război de E. Lovinescu . . . . . 4.—
Da Capo de Radu D. Rosetti . . . . . 5.—
Ape adânci de Hortensia Bengescu-Papadat . . . 7.—
Bimbașa-Sava de I. Peretz . . . . . 6.—
Toader Nebunul de Alfred Moșoiu . . . . . 6.—
Dezertorul de M. Sorbul . . . . . 5.—
Răzbunarea de M. Sorbul . . . . . 5.—
Rozina de Claudia Millian . . . . . 6.—
Garoafe Roșii de Claudia Millian . . . . . 2.—
Fata din Dafin de Sc. Froda și A. Maniu . . . 5.—
Ruguri de Ion Sân-Georgiu . . . . . 3.—